

Docentenbegeleiders Koos Oosterwijk (links) en Herman van Beek.

Gevoel voor jongeren

Je moet eerst baas zijn over jezelf en dan pas over de klas. Het geloof in jezelf is meestal bepalend om een grote groep pubers te leiden, zegt Koos Oosterwijk, die zich samen met twee collega's op De Swaef bezighoudt met docentenbegeleiding. „Je moet het lokaal in stappen alsof je Napoleon zelf bent.”

Oosterwijk doceert elektro-techniek en wis- en natuurkunde, Herman van Beek is docent godsdienst en als video interactie begeleider en opleider in dienst van het coachingsbureau imon advies in Gouda en één dag aan het Wartburg verbonden. Met hun collega Marijke Dekker-Berendsen volgen ze de nieuwe docenten gedurende een periode van twee jaar. Er worden gesprekken gehouden, video-opnames gemaakt en gezamenlijke bijeenkomsten belegd. Geen luxe, vinden de docentenbegeleiders, want een nieuweling zonder ervaring voor de klas heeft het erg zwaar. „Je hoort ze vaak verzuchten: ‘Hadden we maar meer stage gelopen.’” De begeleiders plaatsen om die reden vraagtekens bij de huidige tendens om steeds meer docenten vanuit het bedrijfsleven te laten instromen. Vermoedelijk als gevolg van de crisis melden zich meer sollicitanten

met beroepservaring bij het vmbo, dat deze mensen goed kan gebruiken als het gaat om hun kennis van het vak en de werkvloer. Ongeveer de helft van de sollicitaties is momenteel afkomstig van zij-instromers. Na een eerste selectie worden zij uitgenodigd een dagje mee te lopen, voor ze verder gaan.

Videocamera

Van Beek en Oosterwijk proberen een goed beeld te krijgen van de beginnende docent. „Je wilt weten waar iemand staat, wat hij of zij kan.” Een uiterst belangrijk hulpmiddel is de videocamera. Opnames zijn niet verplicht, maar in de praktijk werkt iedereen mee. Oosterwijk: „Het gebruik van de camera, een jaar of vijf, zes geleden, gaf een omslag in het denken. Voorheen gaf je vooral aan wat er beter kon, nu kijken we naar de kracht van de collega's. Wat iemand goed doet wordt benoemd, ze

zien het zelf. Met beelden heb je dat heel sterk. Dat versterkt het competentiegevoel, je wilt het de volgende keer nog beter doen. De minder sterke punten komen en passant wel aan bod. Die positieve benadering hebben beginnende docenten broodnodig.”

Ook voor hem zelf was het wennen, geeft hij aan. Tijdens de cursus kreeg hij voor de eerste maal beelden van zijn optreden voor de klas te zien. „Er werd alleen gezegd wat ik goed deed, meer niet. Het streed wel een beetje met m'n calvinistische uitgangspunten en het kwam aanvankelijk op me over als een geitenwollensokkenaanpak. Maar het gaf me toch een goed gevoel.”

Na enkele keren was hij gewonnen voor deze aanpak. „Het voorkomt dat je door een negatieve benadering in een neerwaartse spiraal belandt.” De docentenbegeleiders werken onafhankelijk van de directie. „Be-

oordeling en begeleiding zijn strikt gescheiden”, benadrukt Van Beek. Hij en Oosterwijk zien wel verschillen tussen zij-instromers en jonge docenten, maar voor beide groepen is een zeker zelfvertrouwen noodzakelijk. „Je moet geloven in jezelf.”

Complimentje

Alleen uitstraling is onvoldoende, menen ze. De nieuwelingen wordt daarom gewezen op het belang van het nemen van initiatief, oogcontact, de plek die ze in het lokaal innemen, hun stem, het uitdelen van een complimentje en het positief benaderen van de groep. Ook de valkuil om zich te laten afleiden tot een eenling wordt benoemd. „Als het goed gaat en er zit er eentje te draaien, laat je dan niet verleiden tot een discussie met deze leerlingen waardoor je de leiding over het geheel verliest.” Naar schatting 10 procent van de beginnelingen heeft het in de vingers,

Koos Oosterwijk: „De onrust in de klas komt meestal van de docent zelf”

de overige 90 procent moet het vak „met vallen en opstaan leren. Met een enkeling wordt het niets. Dat zeg je dan ook, niet negatief maar wel eerlijk. Ga je dan door, dan maak je jezelf kapot.”

Belangrijk is volgens Oosterwijk en Van Beek dat een nieuwe docent „de Kerst haalt. Daarna hoeft hij nog niet alles te weten, we volgen hem of haar niet voor niets gedurende een periode van twee jaar. De meeste nieuwe docenten willen al na drie weken orde hebben in de klas. Wij zeggen dan dat dat één tot twee jaar duurt. Dat is reëel en het geeft hen lucht.” De keus om docent op het vmbo te worden, verlangt wel een zekere drive, benadrukt Van Beek. „Je moet iets voor jongeren willen betekenen. De relatie met deze groep is bepalend, niet de kennisoverdracht. Docenten uit het vwo zouden het voor deze groepen niet redden. Misschien andersom ook wel niet.”

Koeien

De begeleiders merken dat zij-instromers in het begin vaak gefocust zijn op het overbrengen van kennis. „We wijzen hen erop dat gevoel voor jongeren belangrijk is. Als iemand te laat komt, kan daar ook een goede reden voor zijn. En als een leerling kliert, los je dat vaak niet alleen op met straf. Probeer te achterhalen waarom hij zich niet op zijn gemak voelt. Een lastige leerling draagt vaak een last.”

Over het streven naar een stille klas lopen de meningen enigszins uiteen. Vaststaat dat de vmbo-leerlingen vaak enig rumoer met zich meebrengen. Van Beek: „Docenten die inzetten op stilte en dat niet bereiken, zijn meestal docenten die zelf niet geloven dat het lukt. En dan gaat het ook niet.” Oosterwijk: „De onrust in de klas komt meestal van de docent zelf. Zoals een boer is, zijn zijn koeien.”